

การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือ ด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ชื่อหนังสือ : การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง
- เจ้าของ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ
๖๐/๑ ซอยพิบูลวัฒนา ๗ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงพญาไท เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร: ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๗๔
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: onep.uem@onep.go.th
เว็บไซต์: <http://www.onep.go.th>
- ลิขสิทธิ์ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- จำนวน : ๑๕ หน้า
- อ้างอิง : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.
การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

คำนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ เพื่อเป็นต้นแบบในการผลักดันและส่งเสริมการดำเนินงานตามข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง รวมทั้ง เพื่อขยายเครือข่ายและเสริมสร้างศักยภาพให้กับเมืองที่ได้รับรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน โดยได้ดำเนินการในพื้นที่นำร่อง ๒ แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครพิษณุโลก และเทศบาลเมืองน่าน ซึ่งเทศบาลนครพิษณุโลก เป็นเมืองที่ได้รับรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน สำหรับเมืองขนาดเล็ก ประเภทแข่งขัน ด้านขยะและพื้นที่สีเขียว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ (ค.ศ. 2011) และเทศบาลเมืองน่าน ได้รับรางวัลฯ ประเภทเสนอโดยประเทศ ด้านอากาศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวเป็นความร่วมมือระหว่าง สำนักงานนโยบายฯ ร่วมกับเทศบาลนครพิษณุโลกและเทศบาลเมืองน่านมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดทำข้อริเริ่มและแผนขับเคลื่อนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง และการดำเนินการขับเคลื่อนข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อเป็นต้นแบบการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง และเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนและยกระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวของเทศบาลในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนต่อไป

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำองค์ความรู้ “การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง” ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนการดำเนินงานที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลนครพิษณุโลกและเทศบาลเมืองน่าน เพื่อเผยแพร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และประชาชน ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานและขับเคลื่อนฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ มีมติเห็นชอบการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือฯ ในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๔ สำนักงานนโยบายฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนและทุกท่านที่สนใจในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับท้องถิ่นประเทศ และภูมิภาคอาเซียนต่อไป

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ธันวาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
๑. เทศบาลนครพิษณุโลก	๑
๑.๑ การจัดทำข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมือง และพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง	๑
๑.๒ ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือ ด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง	๔
๒. เทศบาลเมืองน่าน	๘
๒.๑ การจัดทำข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมือง และพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง	๙
๒.๒ ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือ ด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง	๑๐
๓. ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ	๑๕

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	กระบวนการจัดทำแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง ของเทศบาลนครพิษณุโลก	๒
๒	สรุปแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง ของเทศบาลนครพิษณุโลก	๓
๓	การกำหนดพื้นที่สีเขียวที่มีศักยภาพ จากระบบฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียว (Thai Green Urban: TGU) โดยกระบวนการมีส่วนร่วม	๔
๔	การพัฒนาพื้นที่สีเขียวอรรถประโยชน์ ภายใต้กิจกรรม “ปลูกป่าได้ อยู่ได้ กิน ชุมชนพระยาสุพรรณ เมืองพิษณุโลก” ผ่านการผสมผสานกิจกรรมทางวัฒนธรรม ร่วมกับการปลูกต้นไม้	๕
๕	การเสวนาการจัดการพื้นที่สีเขียวสาธารณะอรรถประโยชน์โดยชุมชน	๕
๖	การทำแปลงสาธิต “สวนผักคนเมือง พืชสวนครัว รั้วกินได้” บริเวณหน้าสำนักงาน เทศบาลนครพิษณุโลก	๖
๗	พื้นที่นำร่องสำหรับออกแบบแนวคิดเพื่อการจัดการพื้นที่สีเขียวแบบบูรณาการ ด้านสิ่งแวดล้อม	๗
๘	แสดง Plan Concept ของพื้นที่นำร่องทั้ง ๔ แห่ง	๘
๙	กระบวนการจัดทำแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง ของเทศบาลเมืองน่าน	๙
๑๐	การทำกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกในโรงเรียนนำร่อง	๑๐
๑๑	แนวคิดพื้นที่ออกแบบคลองเปรมประชากรราษฎร์	๑๒
๑๒	ภาพตัดขวางคลองเปรมประชากรราษฎร์	๑๒
๑๓	รูปตัดแสดงรูปแบบพื้นที่สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ	๑๓
๑๔	ต้นไม้พื้นถิ่นจังหวัดน่าน	๑๔
๑๕	วัสดุพื้นถิ่นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๑๔

การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในภูมิภาคอาเซียน ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ เพื่อจัดทำตัวอย่างพื้นที่นำร่องในการผลักดันและส่งเสริมการดำเนินงานตามข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง โดยได้ดำเนินการในพื้นที่นำร่อง ๒ แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครพิษณุโลก และเทศบาลเมืองน่าน ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายและเสริมสร้างศักยภาพให้กับเมืองที่ได้รับรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน โดยเทศบาลนครพิษณุโลก ได้รับรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน ประเภทแข่งขัน ระดับเมืองขนาดเล็ก ด้านขยะและพื้นที่สีเขียว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และเทศบาลเมืองน่าน ได้รับรางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน ประเภทเสนอโดยประเทศ ด้านอากาศ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยการดำเนินงานดังกล่าวให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ และมีผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง ดังนี้

๑. เทศบาลนครพิษณุโลก

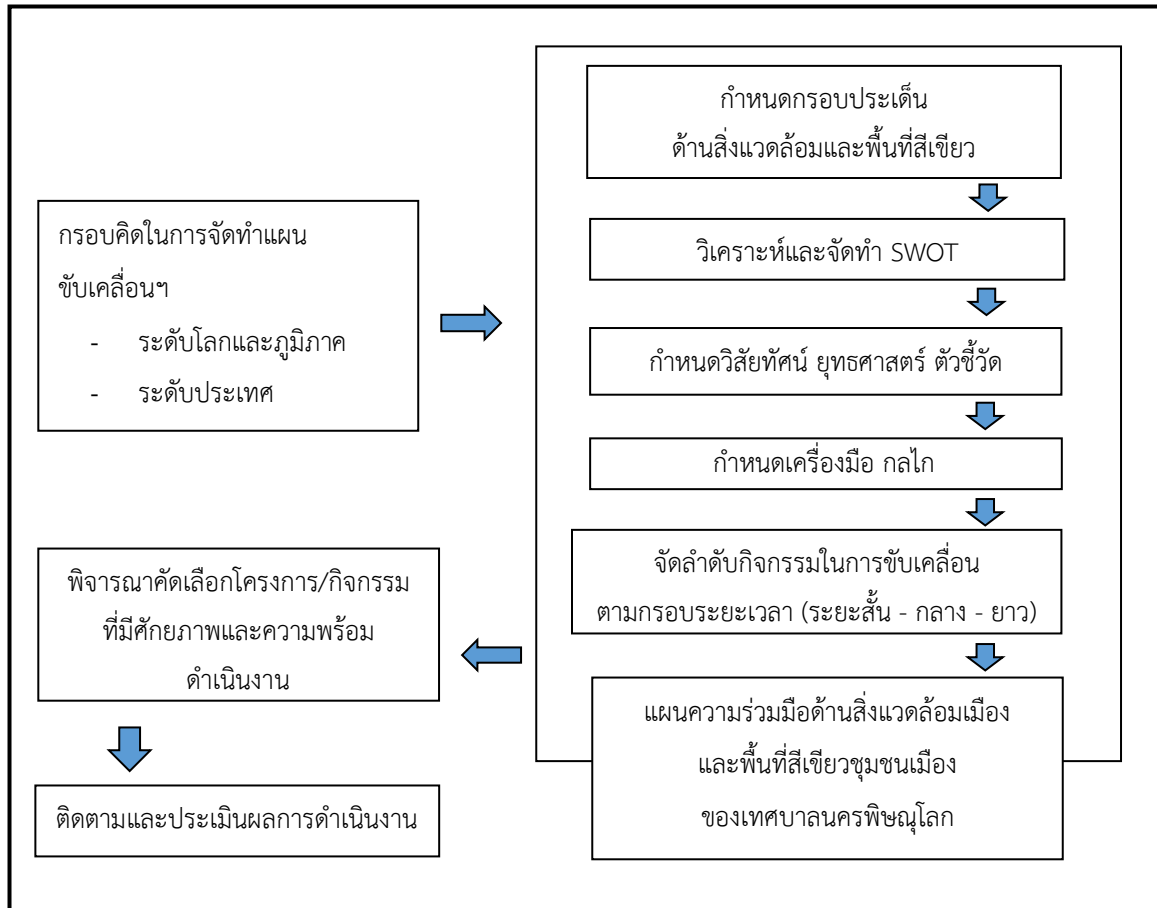
เมืองพิษณุโลก ๒๐๒๐ มีเป้าหมายการพัฒนาให้เกิดการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานตามนโยบายของรัฐบาล มีความคุ้มค่า สามารถกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว มีแนวคิดการขับเคลื่อนแผนงานโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค และการลงทุนทางเศรษฐกิจ ตามแผนยุทธศาสตร์ “พิษณุโลก ๒๐๒๐ เขตเศรษฐกิจใหม่สี่แยกอินโดจีน” จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวทำให้การพัฒนาเมืองพิษณุโลกจะมีกระบวนการเป็นเมืองอย่างมาก (Urbanisation) อย่างไรก็ตาม พิษณุโลกยังคงให้ความสำคัญกับบริบทของเมือง โดยเป็นหนึ่งในพื้นที่ประกาศ “เมืองเก่า” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของเมืองที่มองไปข้างหน้าสู่การพัฒนาที่ตอบความเป็นเมืองของโลก (Global City) ในขณะที่ยังคงความมุ่งมั่นและเจตนารมณ์ ในการรักษาศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของเมืองจากแบบแผนของเมืองเก่า (Old Town) ดังนั้น การวางแผนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมของเมืองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาและอนุรักษ์เชิงพื้นที่ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้ง การขับเคลื่อนเมืองผ่านมิติของเมืองที่เป็นต้นแบบด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืนในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ การจัดการอากาศ น้ำ พื้นที่สีเขียว และขยะ จึงเป็นการสร้างสมดุลของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของพื้นที่เมืองพิษณุโลกต่อไปในอนาคต

๑.๑ การจัดทำข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเทศบาลนครพิษณุโลก และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อริเริ่มและแผนขับเคลื่อนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง โดยการกำหนดกรอบคิดในการจัดทำแผน ซึ่งต้องพิจารณากรอบการดำเนินงานทั้งระดับโลก

ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ รวมทั้งระดับเมือง และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการกำหนดกรอบประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียว การวิเคราะห์และจัดทำ SWOT การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เครื่องมือและกลไก รวมทั้ง การจัดลำดับกิจกรรมในการขับเคลื่อนตามกรอบระยะเวลา (ระยะสั้น - กลาง - ยาว) และการพิจารณาคัดเลือกโครงการ/กิจกรรมที่มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงาน ดังแสดงในภาพที่ ๑ และแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองของเทศบาลนครพิษณุโลก โดยสรุปดังแสดงในภาพที่ ๒

ภาพที่ ๑ กระบวนการจัดทำแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง
ของเทศบาลนครพิษณุโลก

กรอบคิด	ระดับโลกและภูมิภาค สถานการณ์ความร่วมมือ ความท้าทาย แนวคิด	ระดับประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูป แนวทางการยกระดับ	ระดับเมือง ยุทธศาสตร์เมือง สถานการณ์พื้นที่สีเขียว
วิสัยทัศน์	รวมพลัง ยกระดับ พิชญ์โลกเขียวขจี พรรณไม้หลากหลาย นานาประโยชน์		
ยุทธศาสตร์	1. การบ่มเพาะจิตสำนึก	2. การจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างมีส่วนร่วม	3. การบูรณาการมิติที่หลากหลายของการให้บริการทางนิเวศของพื้นที่สีเขียว
กลยุทธ์	1.1 การยกระดับความเข้าใจเชิงองค์รวมของพื้นที่สีเขียวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต 1.2 การเพิ่มแรงกระตุ้นและแรงจูงใจที่มีความต่อเนื่อง	2.1 การสนับสนุนการพึ่งตนเอง 2.2 การสร้างกลุ่ม เครือข่าย และกองทุน 2.3 การเพิ่มพื้นที่สีเขียวอย่างมีส่วนร่วม 2.4 การดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวอย่างมีส่วนร่วม	3.1 การเสริมประโยชน์ด้านความมั่นคงทางอาหาร 3.2 การส่งเสริมการเกื้อกูลกันในระบบนิเวศ 3.3 การสร้างพื้นที่สีเขียวหลากหลายประโยชน์ (อาหาร คุณค่าทางนิเวศ แหล่งเรียนรู้ นันทนาการ)
แนวทาง/ เครื่องมือ/ กลไก	-อบรมเชิงปฏิบัติการ (1.1) -ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่จริง (1.1) -สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (1.1) -จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนภาคส่วนต่างๆ (1.1) -สร้างเครือข่ายความรู้ (1.1) -จัดปฏิบัติการร่วมกับปลูกในวันสำคัญ (1.2) -จัดให้มีการประกวด มอบเกียรติบัตร (1.2) -ส่งเสริมการปลูกที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประเพณี (1.2)	-แลกเปลี่ยนผลผลิตกันในชุมชน (2.1) -สร้างตลาดกลางในชุมชน (2.1) -ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม เช่น สภา เครือข่าย (2.2) -จัดตั้งกองทุนสนับสนุนกลุ่มต่างๆ (2.2) -ศึกษาแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เอกชน (2.3) -เพิ่มพื้นที่กันชนสีเขียวที่ดินเอกชนเพื่อลดความเสี่ยงภัย (2.3) -เปลี่ยนตลาดเชิงวัสดุสีเขียวด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (2.3) -จัดการด้านกฎระเบียบอย่างเป็นระบบ (2.4) -พัฒนากลไกมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสวนฯ (2.4)	-เพิ่มพื้นที่สีเขียวทางอาหารและสมุนไพรในชุมชน สนับสนุนการค้าไม้หรือเมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานรัฐ (3.1) -เพิ่มความหลากหลายของพันธุ์ไม้ โดยเฉพาะไม้ท้องถิ่น ไม้หายาก (3.2) -เลือกพรรณไม้ โดยคำนึงถึงการเชื่อมโยงของพันธุ์ไม้กับสิ่งมีชีวิต (3.2) -ส่งเสริมวนเกษตรในเมือง (3.3) -เพิ่มบริการทางนิเวศของพื้นที่สีเขียวพื้นที่ประวัติศาสตร์ (3.3)

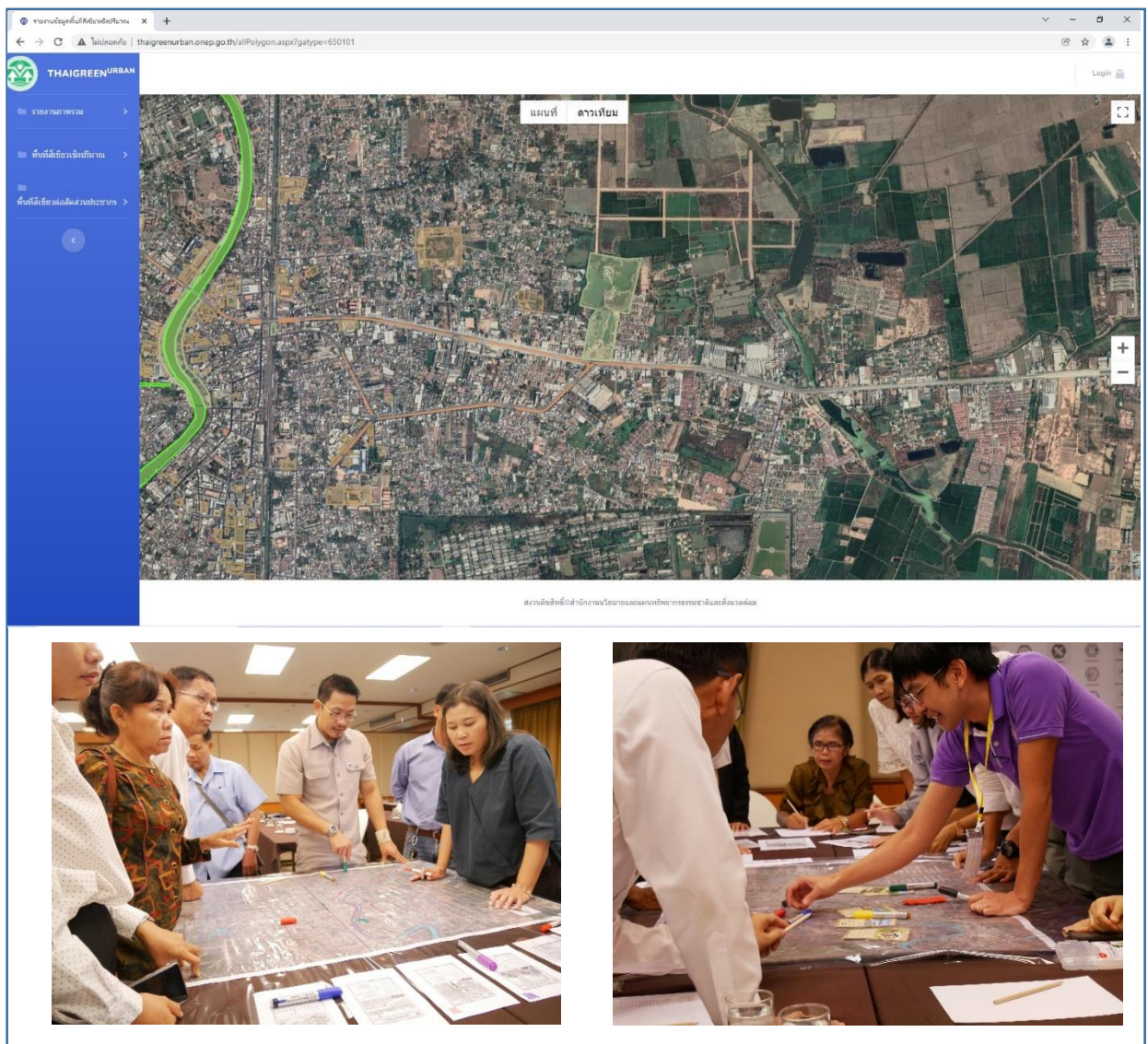
ภาพที่ ๒ สรุปแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองของเทศบาลนครพิษณุโลก

แผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองของเทศบาลนครพิษณุโลก ที่ทุกภาคส่วนร่วมกันระดมสมองในการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสำรวจ การสัมภาษณ์ภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้อง ทำให้เทศบาลนครพิษณุโลกมีวิสัยทัศน์ คือ “รวมพลัง ยกระดับ พิชญ์โลกเขียวขจี พรรณไม้หลากหลาย นานาประโยชน์” ด้วยยุทธศาสตร์หลัก ๓ ยุทธศาสตร์ คือ ๑) การบ่มเพาะจิตสำนึก ๒) การจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างมีส่วนร่วม และ ๓) การบูรณาการมิติที่หลากหลายของการให้บริการทางนิเวศ ซึ่งทั้ง ๓ ยุทธศาสตร์มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศ รวมทั้ง ได้กำหนดตัวชี้วัด กลยุทธ์ แนวทาง เครื่องมือ และกลไก ภายใต้แต่ละยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนพื้นที่สีเขียวตามยุทธศาสตร์ ได้กำหนดกรอบระยะเวลาเป็น ๓ ช่วง คือ ระยะสั้น (๐ - ๕ ปี) ระยะกลาง (๖ - ๑๐ ปี) และระยะยาว (๑๑ - ๒๐ ปี) ซึ่งเทศบาลฯ รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้แผนขับเคลื่อนนี้ได้ตามกรอบเวลา และมีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานที่เชื่อมโยงมิติพื้นที่สีเขียวร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น คุณภาพอากาศที่ดีขึ้น อุณหภูมิเมืองที่เย็นลง ปริมาณขยะหมุนเวียนเพิ่มขึ้น (ใช้ประโยชน์จากเศษอาหาร ไปใช้ในการทำปุ๋ย) การเพิ่มพื้นที่ชะลอหรือพื้นที่หน่วงน้ำทำให้สถานการณ์ปัญหาด้านอุทกภัยลดลง รวมถึงการเชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวร่วมกับมิติด้านสังคม เช่น ผู้สูงอายุมีกิจกรรมการปลูกร่วมกัน ประชาชนในพิษณุโลกมีพื้นที่สีเขียวในการทำกิจกรรมพักผ่อนและออกกำลังกาย ชุมชนมีอาหารและพืชสมุนไพรที่ปลอดภัยรับประทาน เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างศักยภาพให้กับพื้นที่สีเขียวหรือเราได้รับบริการนิเวศจากพื้นที่สีเขียวสูงสุดและยั่งยืน

๑.๒ ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมือง และพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเทศบาลนครพิษณุโลก และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคเอกชน ภาคการศึกษา ผู้นำชุมชน และประชาชน ร่วมพิจารณา โครงการ/กิจกรรมที่มีศักยภาพและมีความเร่งด่วนในการดำเนินงาน ดังนี้

- การคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยนำแผนภาพพื้นที่สีเขียวจากระบบฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียว (Thai Green Urban: TGU) มาใช้ประกอบการพิจารณาพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้และมีศักยภาพในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อให้ทุกคนเห็นตำแหน่งของพื้นที่สีเขียวดังกล่าว ซึ่งเป็นภาพเชิงประจักษ์ที่ทุกคนจะเห็นเป็นภาพ/ตำแหน่งเดียวกัน ดังแสดงในภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ การกำหนดพื้นที่สีเขียวที่มีศักยภาพ จากระบบฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียว (Thai Green Urban: TGU) โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

- เมื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวจากพื้นที่สาธารณประโยชน์เป็นพื้นที่สีเขียว สาธารณะหรือประโยชน์ จึงได้กำหนดกิจกรรม “การปลูกป่าได้อยู่ได้กิน ชุมชนพระยาสุพรรณ เมืองพิษณุโลก” ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของเทศบาลนครพิษณุโลก ชุมชนพระยาสุพรรณและชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ โดยการจัดทำแปลงสาธิต (“หลุมพอเพียง บ้านหนึ่งหลัง” ที่แสดงให้เห็นถึงการปลูกไม้หลายระดับในพื้นที่ขนาดหนึ่งตารางเมตรซึ่งเป็นพรรณไม้ที่เป็นทั้งอาหารและไม้ยืนต้นที่ใช้ในโครงสร้างจำเริญของบ้าน) และการจัดเวทีเสวนาด้านการบริหารจัดการหลังจากชุมชนและหน่วยงานร่วมกันปลูกต้นไม้แล้ว ดังแสดงในภาพที่ ๔ - ๕

ภาพที่ ๔ การพัฒนาพื้นที่สีเขียวหรือประโยชน์ ภายใต้กิจกรรม “ปลูกป่าได้อยู่ได้กิน ชุมชนพระยาสุพรรณ เมืองพิษณุโลก” ผ่านการผสมผสานกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับการปลูกต้นไม้

ภาพที่ ๕ การเสวนาการจัดการพื้นที่สีเขียวสาธารณะหรือประโยชน์โดยชุมชน

- การเพิ่มองค์ความรู้การดูแลรักษาต้นไม้ ผ่านหลักสูตร “รุกขกร” ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ “หมอดินไม้อาสาสองแคว” ซึ่งเป็นความต้องการของท้องถิ่น และผลจากการอบรมดังกล่าวทำให้เกิดความต้องการขยายผลโดยการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นทั้งภาคเอกชน (อาทิ กลุ่มธุรกิจโรงแรม) ภาคการศึกษา และภาคประชาชน (ในระดับบุคคลและองค์กรประชาสังคม) ทั้งในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก และพื้นที่โดยรอบ รวมทั้ง เห็นควรให้จัดอบรมรุกขกรเป็นประจำทุกปี หรือสองปีครั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในการปลูกและดูแลต้นไม้ และเป็นการให้ความรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยในปีต่อมาได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายรุกขกรให้กับเมืองพิษณุโลกอีกทางหนึ่ง

- การต่อยอดการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ โดยออกแบบและการจัดการพื้นที่สีเขียวปลูกพืช ๔ ระดับ เพื่อเป็นการฟอกอากาศและเป็นพืชกินได้ เช่น มะกรูด มะนาว ตะไคร้ พริก กะเพรา โหระพา หรือ ผักสวนครัวอื่นใดก็ได้ และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ขณะที่การปลูกไม้ใหญ่หรือไม้ยืนต้น ได้แก่ ต้นหางนกยูง พิกุล ตะแบก คุณ กาสะลอง ปับ และฉำฉา โดยอาจนำร่องที่บึงแก่งใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ของสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก ด้วยการปลูกไม้ดอกสวยงาม พืชสวนครัวที่ปลูกแล้วมีสีส้ม หรือเรียกว่า “สวนผักคนเมือง”

- เทศบาลนครพิษณุโลก ได้จัดทำแปลงสาธิต “สวนผักคนเมือง พืชสวนครัว รั้วกินได้” บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับเจ้าหน้าที่เทศบาลและประชาชนที่มาติดต่อกับสำนักงานฯ ได้เห็นถึงประโยชน์ของการทำพื้นที่ว่างให้เป็นพื้นที่สีเขียวหรือประโยชน์ที่สามารถนำผลผลิตที่ได้มาทำอาหารได้อีกทางหนึ่งด้วย และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนด้วย โดยพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษที่ปลูก เช่น ถั่วฝักยาว บวบ มะนาว พริก โหระพา กระเพรา ทั้งนี้ เทศบาลนครพิษณุโลกได้ผลักดันนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียว “พืชผักสวนครัว รั้วกินได้” ให้กับชุมชนและสถานที่ราชการต่าง ๆ ที่อยู่ในความดูแลของเทศบาล รวมทั้ง มีการปรับภูมิทัศน์เพื่อเพิ่มพื้นที่ออกกกำลังกายให้กับชุมชน และใช้เสียงตามสาย ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจสานต่อในเรื่องของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์หลากหลายจากพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านสุขภาพกายและจิตใจ เพิ่มความสามัคคี การแบ่งปัน เกิดความมั่นคงในสังคม ดังแสดงในภาพที่ ๖

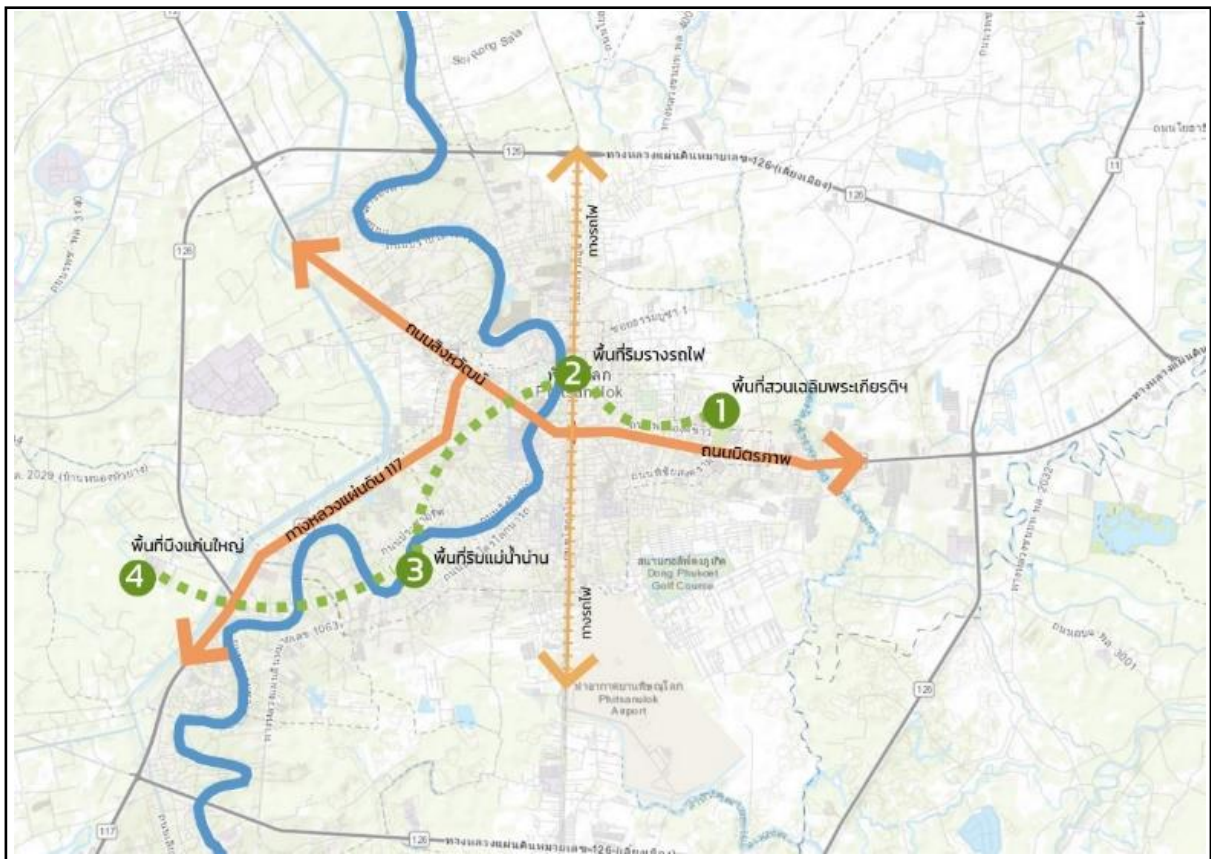
ภาพที่ ๖ การทำแปลงสาธิต “สวนผักคนเมือง พืชสวนครัว รั้วกินได้” บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครพิษณุโลก

- สำหรับการออกแบบเส้นทางการจัดเก็บขยะในชุมชนของพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเจ้าหน้าที่เทศบาลนครพิษณุโลก และทดลองปฏิบัติการใช้โปรแกรม excel เพื่อรวบรวมข้อมูลปริมาณขยะ ระยะเวลา สำหรับการบริหารจัดการต่อไป

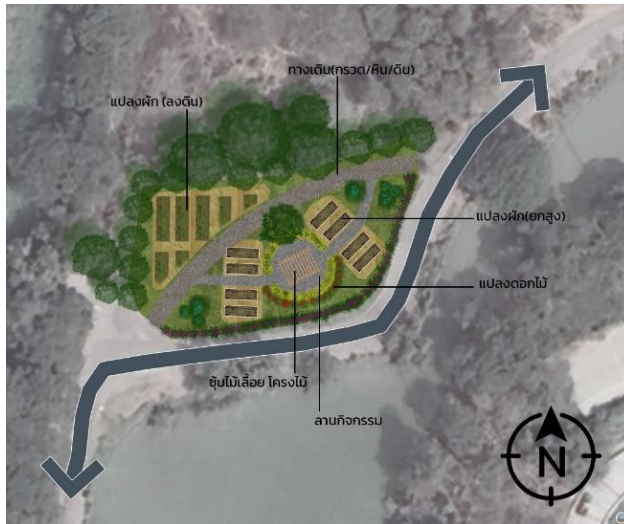
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเทศบาลนครพิษณุโลก และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อพิจารณากิจกรรมที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง โดยเห็นควรจัดทำแนวคิดการออกแบบพื้นที่สีเขียวเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อขยายมิติการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการมลพิษด้านอากาศ น้ำ และขยะ รวมทั้งด้านความมั่นคงทางอาหารของเมืองอีกด้วย โดยมีพื้นที่นำร่อง ๔ แห่ง ดังแสดงในภาพที่ ๗ ดังนี้

๑. โครงการพัฒนาพื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
๒. โครงการพัฒนาพื้นที่ริมทางรถไฟ
๓. โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนพระยาสุพรรณ (ริมแม่น้ำน่าน)
๔. โครงการพัฒนาพื้นที่บึงแก่งใหญ่

โดยภาพที่ ๘ แสดง Plan Concept ของพื้นที่นำร่องทั้ง ๔ แห่ง

ภาพที่ ๗ พื้นที่นำร่องสำหรับออกแบบแนวคิดเพื่อการจัดการพื้นที่สีเขียวแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม

ก. สวนเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา (สวนเรือนแพ)

ข. พื้นที่ริมทางรถไฟ

ค. พื้นที่ชุมชนพระยาสุพรรณ (ริมแม่น้ำน่าน)

ง. พื้นที่บึงแก่งใหญ่

ภาพที่ ๘ แสดง Plan Concept ของพื้นที่นำร่องทั้ง ๔ แห่ง

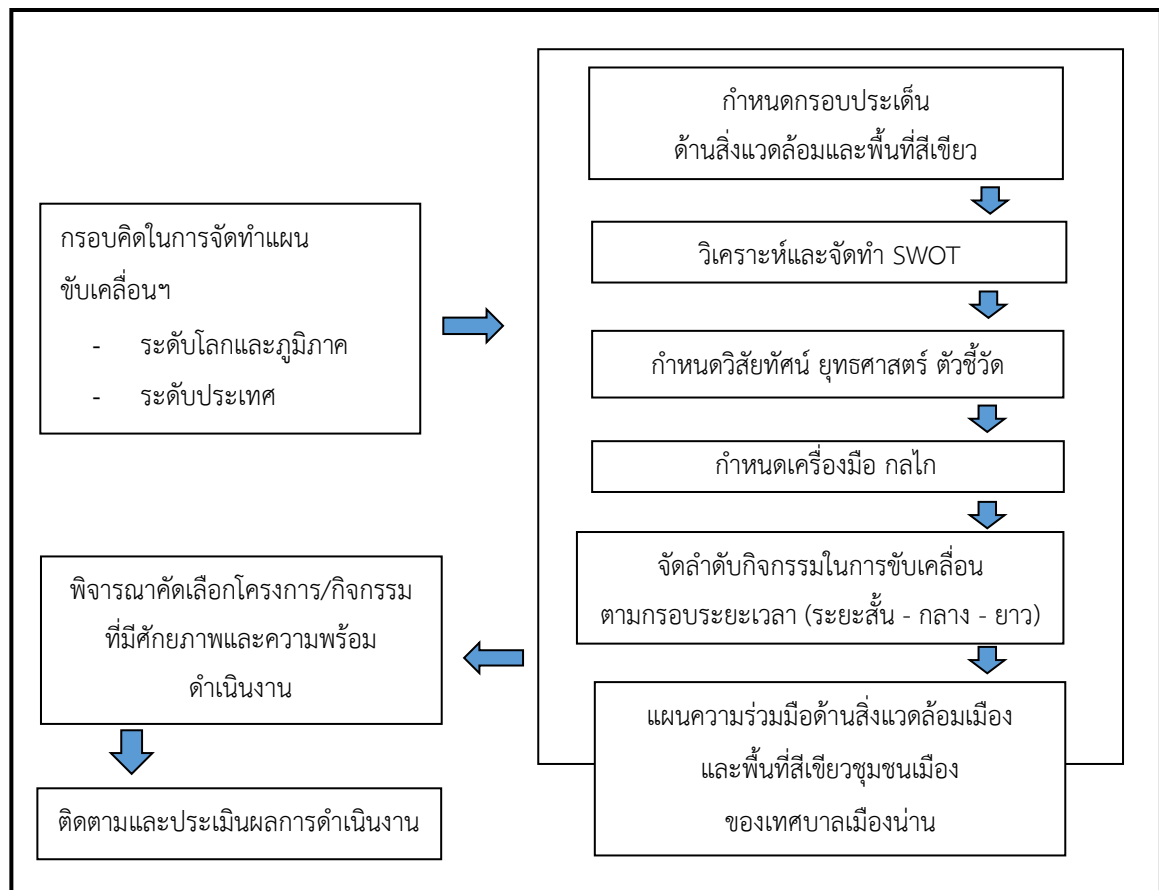
๒. เทศบาลเมืองน่าน

เทศบาลเมืองน่านหรือพื้นที่เมืองน่านมีบริบทที่เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญ โดยเฉพาะบริบททางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งจัดเป็นฐานต้นทุนที่สำคัญในการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายการขับเคลื่อนพื้นที่เมืองเพื่อสร้างให้เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ เมืองสร้างสรรค์ เมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือเมืองอัจฉริยะที่มีการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาจัดการพื้นที่ ทั้งนี้ เมืองน่านได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “น่านนครแห่งความสุข เมืองเก่ามีชีวิต” และได้นำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ใน ๓ ด้านคือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาคุณภาพชีวิตแบบวิถีน่าน และยุทธศาสตร์ที่ ๓ การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง ดังนั้นบริบทของการพัฒนาและอนุรักษ์เมืองน่านจะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญ

ของเมื่อนาน โดยการขับเคลื่อนด้านสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมื่อนานมีความสอดคล้องกับนโยบายและวิสัยทัศน์ของการพัฒนาเมื่อนานไปสู่เมืองนครสีเขียว

๒.๑ การจัดทำข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเทศบาลเมื่อนาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อริเริ่มและแผนขับเคลื่อนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง โดยการกำหนดกรอบคิดในการจัดทำแผน ซึ่งต้องพิจารณากรอบการดำเนินงานทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ รวมทั้งระดับเมือง และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการกำหนดกรอบประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียว การวิเคราะห์และจัดทำ SWOT การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด เครื่องมือ และกลไก รวมทั้ง การจัดลำดับกิจกรรมในการขับเคลื่อนตามกรอบระยะเวลา (ระยะสั้น - กลาง - ยาว) และการพิจารณาคัดเลือกโครงการ/กิจกรรมที่มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินงาน ดังแสดงในภาพที่ ๙

ภาพที่ ๙ กระบวนการจัดทำแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองของเทศบาลเมื่อนาน

แผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองของเทศบาลเมืองน่าน เน้นการบริหารจัดการขยะ โดยบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มี ๓ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การปรับกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยและขับเคลื่อนโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Thinking) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างระบบสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Procurement) และยุทธศาสตร์ที่ ๓ การนำแผนไปสู่การปรับวัฒนธรรมและการปฏิบัติในสังคม (Circular Culture) โดยให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการในสถานศึกษาและชุมชนเป็นลำดับแรก

๒.๒ ผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมือง และพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง

- การกระตุ้นจิตสำนึกการแยกขยะต้นทางในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาผ่านการเล่นเกม “กระชิบรักแยกวัสดุ” ที่ตั้งชื่อตามภาพเขียนผนัง “กระชิบรักบรรลือโลก” อันสัญลักษณ์หนึ่งของเมืองน่าน กติกาของเกมมีลักษณะคล้ายกับเกมบอทดอต แต่ข้อความที่ใช้บอกต่อกันในทีมจะเป็นรายละเอียดในการจัดการแยกขยะต้นทาง สมาชิกในทีมคนสุดท้ายจะต้องทำการแยกขยะจริง และทีมที่แยกได้ถูกต้องครบทุกชิ้นได้เร็วที่สุดจะเป็นทีมที่ชนะ โดยนำร่องที่โรงเรียนจุมปวนิตาภรณ์ และโรงเรียนตรุณวิทยา ดังแสดงในภาพที่ ๑๐
- การกระตุ้นจิตสำนึกการลดการใช้วัสดุพลาสติกครั้งเดียวทิ้ง ในกลุ่มบุคลากรและนักเรียนมัธยม โดยนำแอปพลิเคชันชื่อ ECOLIFE เกมสะสมตัวละครสัตว์ที่จะเพิ่มขึ้นในแต่ละครั้งที่ผู้เล่นไม่รับพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง เช่น แก้วพลาสติก หลอด ซ้อนส้อมพลาสติก ภาชนะใส่อาหารพลาสติก และถุงร้อน เป็นต้น โดยผู้เล่นสามารถสะสมแต้มผ่านการสแกนคิวอาร์โค้ดที่ร้านค้า และทางโรงเรียนสามารถเข้าถึงติดตามข้อมูลการปฏิเสธพลาสติกของแต่ละร้านในโรงอาหารได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยกิจกรรมนี้นำร่องที่โรงเรียนสตรีศรีน่าน
- การกระตุ้นการสร้างเครือข่ายพัฒนาสินค้าจากวัสดุเหลือใช้ ผ่านชุมชนนำร่อง ได้แก่ ชุมชนบ้านมหาโพธิ์ เพื่อต่อยอดโครงการ Zero Waste ของชุมชนต้นแบบของเมืองน่าน โดยการนำกล่องนมยูเอชทีที่มีปริมาณมาก เนื่องจากได้รับมาจากโรงเรียนในท้องถิ่นเป็นประจำ มาป็นเพื่อเอาเยื่อกระดาษมาประดิษฐ์ภาพปูนต่ำที่สามารถนำไปจำหน่ายได้ และพัฒนาร่วมกับเครือข่ายเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นต่อไป

ภาพที่ ๑๐ การทำกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกในโรงเรียนนำร่อง

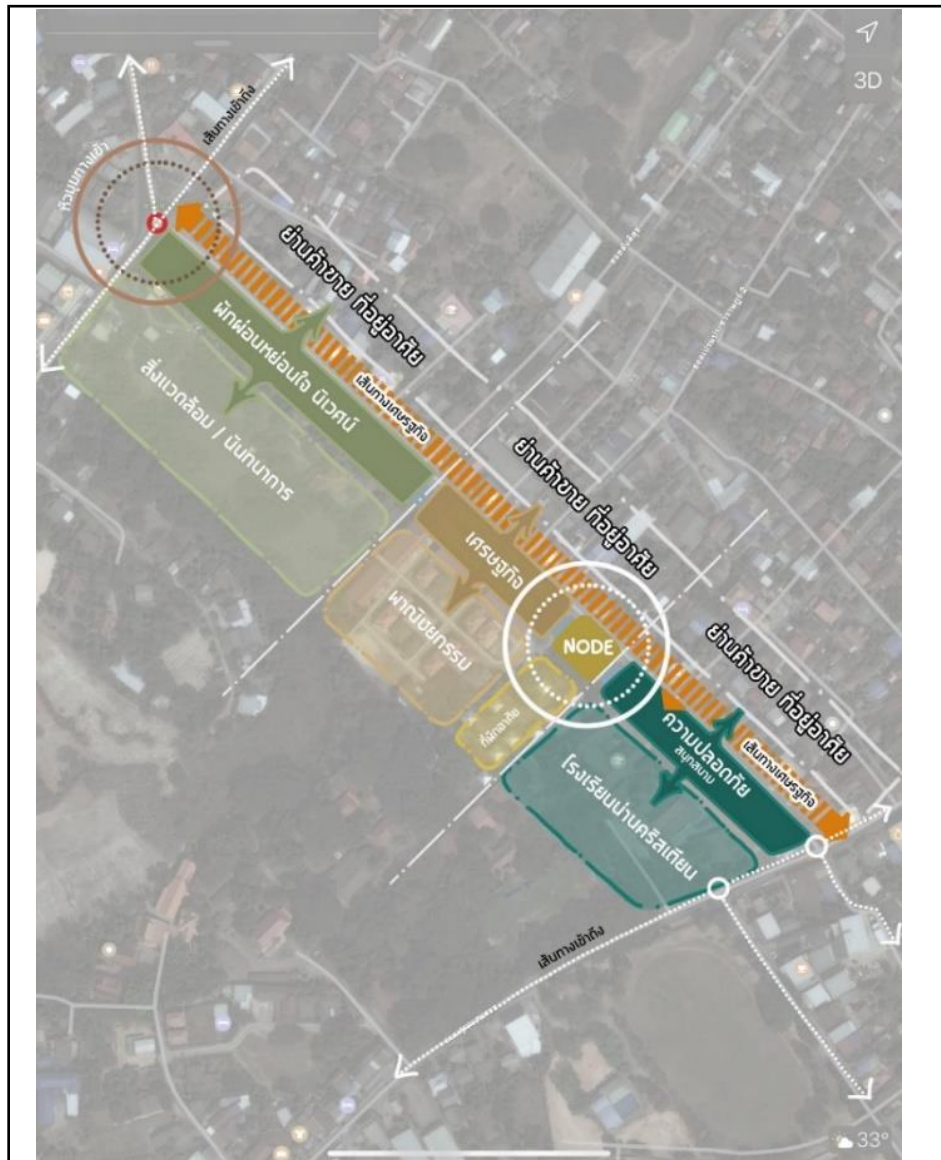

- การดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการขยะ เทศบาลเมืองน่านมีกิจกรรม/โครงการมากมาย อาทิ โครงการธนาคารขยะ มีการเปิดรับขยะจากคนในชุมชนเดือนละครั้ง ทุกวันเสาร์แรกของเดือน โดยจะเป็นการนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้มาขายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนชุมชน การรับบริจาคถุงพลาสติกในวันรับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ โครงการขยะออมบุญ จัดทำ green zone แบบประหยัดแจกจ่ายให้คนในชุมชน มีบริการรถไปรับขยะอินทรีย์นำมาใส่หลุม เพื่อทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ การแยกขยะในถนนคนเดิน โดยเทศบาลเมืองน่านไม่มีถังขยะแจกในชุมชน มีเฉพาะพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากมีการส่งเสริมการคัดแยกขยะ ทำให้ลดการใช้ถังขยะ และช่วยลดสุขภาพของพนักงานเก็บขยะไปด้วย โดยในอนาคตเทศบาลน่านมีแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่จะสานต่อโครงการจัดการขยะจากเดิมที่ทำอยู่ ขยายไปสู่โรงเรียนและวัดในพื้นที่ การลดขยะออกสู่ชุมชนให้น้อยที่สุด การแปรรูปขยะ ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณวัดและหน้าวัด ขยายการทำกิจกรรม 3+ ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สานต่อโครงการธนาคารขยะ โครงการขยะออมบุญ โครงการจัดการขยะอันตรายในชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน โครงการในพระราชดำริฯ การจัดการสุขาภิบาล (ชุมชนดี ชีวิตมีสุข)

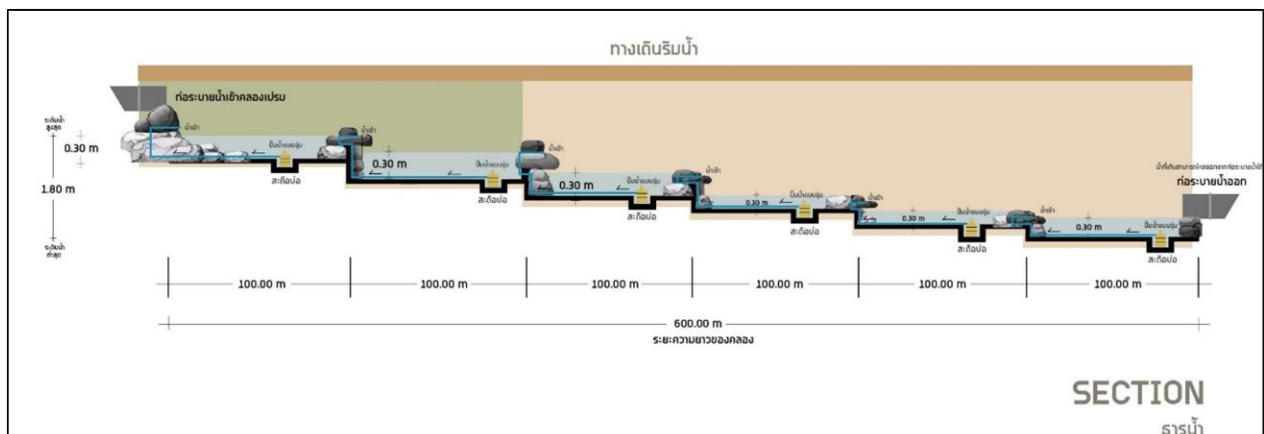
- การอบรมเชิงปฏิบัติการ “แนวคิดในการจัดการต้นไม้นี้ในเมืองทางกายภาพและวัฒนธรรม” โดยมีการสาธิตการตัดแต่งต้นไม้นี้ใหญ่บริเวณสำนักงานเทศบาลเมืองน่าน และเป็นการขยายเครือข่ายและองค์ความรู้ในการดูแลรักษาต้นไม้นี้ทางวิชาการ โดยรุกขกรที่เป็นคนเมืองน่าน และการสนับสนุนวิชาการจากภาคการศึกษาและสมาคมรุกขกรไทย

- การออกแบบและการจัดการพื้นที่สีเขียว เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ อาทิ ชุมชนบ้านภูมินทร์-ท่าลี่ เพราะมีพื้นที่ว่างอยู่มากและใกล้แหล่งน้ำ (บ่อบำบัด) สามารถปลูกผักสวนครัวเป็นสถานที่ออกกำลังกาย คนในชุมชนจะได้ทั้งพื้นที่สีเขียวที่เพิ่มขึ้นและสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การนำอาคารร้างในพื้นที่ชุมชนไม่ได้ใช้ประโยชน์มาทำเป็นพื้นที่สีเขียวในชุมชน เพื่อให้เป็นที่พักพิงของนักท่องเที่ยว การปรับปรุงภูมิทัศน์โดยการเพิ่มพื้นที่ต้นไม้นี้ให้มากขึ้น ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การปรับปรุงพื้นที่ฟุตบอลบริเวณคลองเปรมประชากรราษฎร์และถนนวรวิชัย ปลูกต้นไม้หลายระดับเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ในส่วนของคลอง “ร่องยายหมี่” หน้าวัดสวนตาล (เป็นพื้นที่ของเอกชน) สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ โรงเรียนครูณวิทยา จัดทำโมเดล “สวยงาม ยั่งยืน” โดยการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว “ดาดฟ้าพอเพียง ระเบียบกินได้” เพื่อลดความร้อนในอาคารเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่ควรต่อยอดและได้รับการสนับสนุนต่อไป

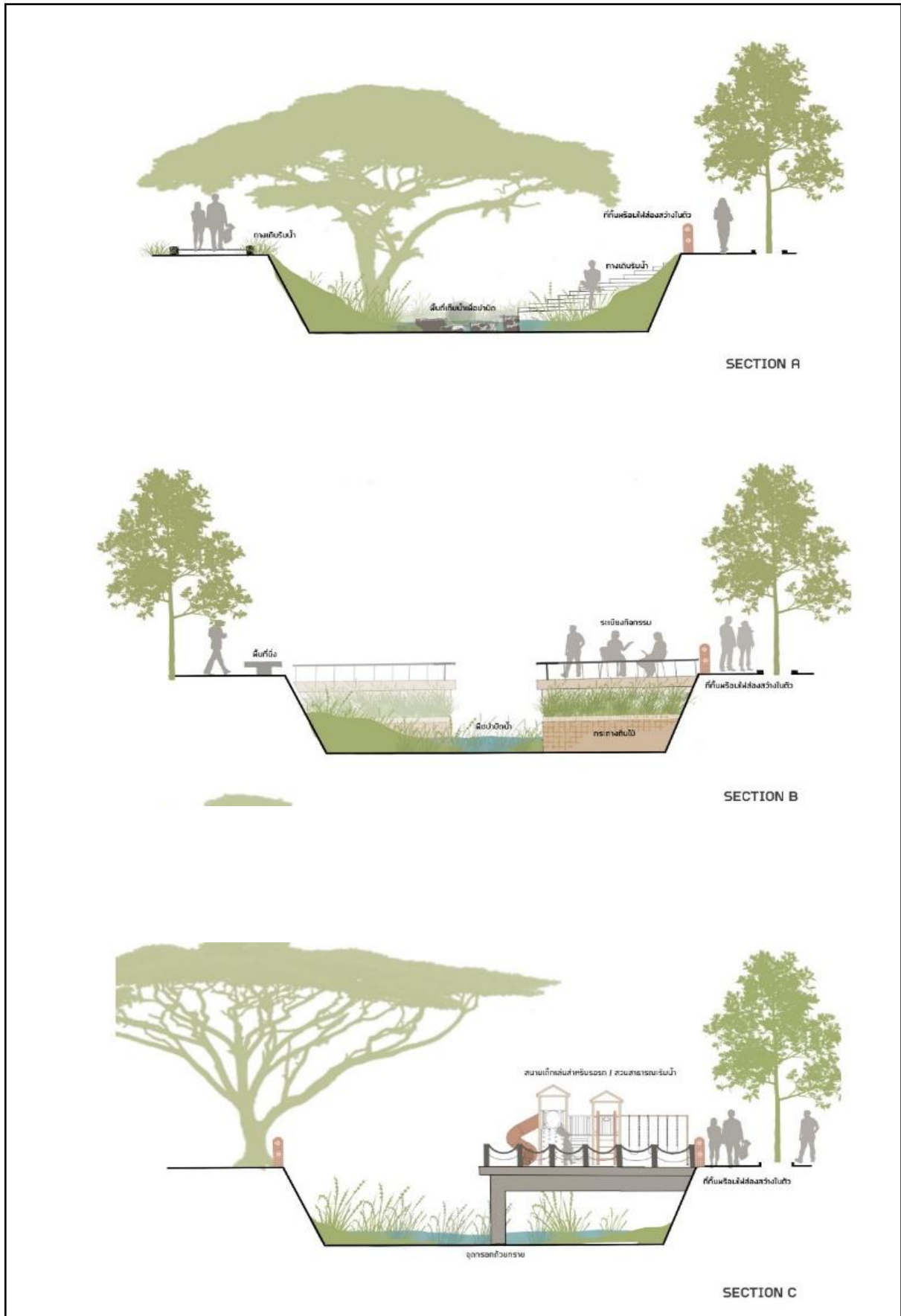
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเทศบาลเมืองน่าน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อพิจารณากิจกรรมที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง โดยเห็นควรจัดทำแนวคิดการออกแบบพื้นที่สีเขียวเทศบาลเมืองน่าน เพื่อขยายมิติการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการมลพิษด้านอากาศ น้ำ และขยะ รวมทั้งด้านความมั่นคงทางอาหารของเมืองอีกด้วย โดยมีข้อเสนอแนวคิดการออกแบบพื้นที่สีเขียวในพื้นที่นาร่อง ได้แก่ พื้นที่คลองเปรมประชากรราษฎร์ ดังแสดงในภาพที่ ๑๑ - ๑๕

ภาพที่ ๑๑ แนวคิดพื้นที่ออกแบบคลองเปรมประชากร

ภาพที่ ๑๒ ภาพตัดขวางคลองเปรมประชากรราษฎร์

ภาพที่ ๑๓ รูปตัดแสดงรูปแบบพื้นที่สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

ภาพที่ ๑๔ ต้นไม้พื้นถิ่นจังหวัดน่าน

ภาพที่ ๑๕ วัสดุพื้นถิ่นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓. ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ

๑) การออกแบบพื้นที่สีเขียว โดยเฉพาะกรณีพื้นที่เมืองเก่า ควรออกแบบโดยการใชัพันธ์ไม้ดั้งเดิม พันธ์ไม้พื้นถิ่น หรือพันธ์ไม้ประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการฟื้นฟูและเพิ่มอัตลักษณ์ของเมือง ที่เคยมีในประวัติศาสตร์ และควรอนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ที่มีอยู่แล้ว เพื่อรักษาธรรมชาติของเมืองไว้ รวมทั้ง ควรคำนึงถึงการออกแบบโดยให้มี องค์ประกอบทางธรรมชาติมากขึ้น (Softscape) ลดองค์ประกอบที่เป็นวัสดุถาวรหรือกึ่งถาวร (Hardscape) นอกจากนี้ ควรพิจารณาประเด็นของต้นไม้ที่มีอายุยาวนานและขนาดใหญ่บนทางเดินเท้า ที่ก่อให้เกิดปัญหา อาทิ รากต้นไม้ในท่อระบายน้ำซึ่งเป็นสาเหตุของการอุดตันท่อระบายน้ำ ต้นไม้ที่เป็นที่อยู่อาศัยของนก ทำให้มี มูลนกบนทางเดินเป็นจำนวนมาก ๆ ส่งผลให้ทางเดินสกปรก

๒) พื้นที่สีเขียวจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงในหลายมิติ เช่น ด้านความมั่นคงทางอาหารเป็น พื้นที่สีเขียวกินได้ การแก้ไขปัญหาความยากจนและเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น อีกทั้ง ในการขับเคลื่อนการจัดการ พื้นที่สีเขียวต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเทศบาล เพื่อร่วมเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนฯ อย่างความยั่งยืน

๓) การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียว ชุมชนเมืองเพื่อเป็นต้นแบบให้กับเทศบาลอื่น ๆ ต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการหลังจากกิจกรรม อาทิ การจัดทำ ฐานข้อมูลพื้นที่สีเขียว เพื่อใช้ในการติดตามประเมินปริมาณพื้นที่สีเขียว รวมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำ ข้อมูล ทั้งนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำระบบฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และพื้นที่สีเขียว (Thai Green Urban: TGU) ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ใช้ในการติดตามประเมินพื้นที่สีเขียว และควรให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลดังกล่าว

๔) ข้อริเริ่มและแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง ควรดำเนินการ อย่างบูรณาการ เนื่องจากการจัดทำพื้นที่สีเขียวจะทำให้เกิดเศษไม้ ใบไม้ ซึ่งอาจกระทบการระบายน้ำ จึงควร บูรณาการร่วมกับการจัดการขยะใบไม้ เศษไม้ โดยการทำปุ๋ยจากเศษไม้ ใบไม้ ทั้งนี้ ในแนวทางการขับเคลื่อน การจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนได้กำหนดมาตรการการส่งเสริมการนำเศษไม้ กิ่งไม้มาจัดทำปุ๋ย เพื่อเป็น แนวทางให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้ดำเนินงาน

๕) ควรมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อน การดำเนินงานตามแผนความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง รวมทั้ง ต่อยอดขยายผล การขับเคลื่อนฯ ให้เป็นภาพรวมของทั้งจังหวัด และเห็นควรประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้ามาร่วมดำเนินการในการพัฒนาพื้นที่ภาพรวม หรือการสร้างเครือข่ายพี่เลี้ยงเมืองให้เมืองต่าง ๆ เพื่อให้เทศบาล สามารถดำเนินการได้เอง

คณะที่ปรึกษา

๑. นายพิรุณ สัยยะสิทธิ์พานิช	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. นายประเสริฐ ศิรินภาพร	รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. นายมนต์สังข์ ภูศิริวัฒน์	รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. นายอิศรพันธ์ กาญจนเรขา	ผู้อำนวยการกองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ

คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ

๑. นายสันติ บุญประคับ	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายประเสริฐ ศิรินภาพร	รองประธานอนุกรรมการ
รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
๓. ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๔. อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๕. อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๖. อธิบดีกรมที่ดิน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๗. อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๘. อธิบดีกรมธนารักษ์ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๙. อธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง	อนุกรรมการ
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือผู้แทน	
๑๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๒. กรมทรัพยากรน้ำ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๓. อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๔. อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๕. ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๗. นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๘. นายกสมาคมนักผังเมืองไทย หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๙. นายโรจน์ คุณเอนก	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านระบบนิเวศ
๒๐. นางสาวโสภารัตน์ จารุสมบัติ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วม
ของประชาชนและชุมชน
๒๑. นางสาวศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร
จัดการเมือง
๒๒. นายพิชญ รัชฎาวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการ
มลพิษสิ่งแวดล้อมเมือง
๒๓. นายยงธินศรี พิมลเสถียร	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผังเมือง
และการใช้ประโยชน์ที่ดิน
๒๔. นายอำนาจ วงศ์บัณฑิต	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย
มหาชนและกฎหมายสิ่งแวดล้อม
๒๕. ผู้อำนวยการกองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๖. ผู้อำนวยการกลุ่มงานพื้นที่สีเขียวและนันทนาการ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คนที่ ๑
๒๗. ผู้อำนวยการกลุ่มงานสิ่งแวดล้อมชุมชน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คนที่ ๒

คณะผู้จัดทำ

๑. นางสาวสุรีย์พร เกิดแก่นแก้ว	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
๒. นางสาวกิตติลักษณ์ ถนนอมบุญชัย	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
๓. นางสาวกัญติยา สดใส	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
๔. นางสาวกัญญ์ศิริ ใจมุง	นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
๕. นายดาวเด่น สุวรรณเชษฐ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๖. นางสาวนฤมล สว่างมณีเจริญ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ

๖๐/๑ ซอยพิบูลวัฒนา ๗ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร: ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๗๔

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: onep.uem@onep.go.th

เว็บไซต์: <http://www.onep.go.th>